

Küreselleşme Sürecinde Yeni Bir Kentsel İç Mekân Örgütlenmesi Olarak Güvenlikli Siteler: Malatya Örneği

Yeliz AKTAŞ POLAT*

ÖZET

Küreselleşme olgusu tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal yapıyı derinden etkilemekte ve dönüştürmektedir. Ekonomik, toplumsal ve siyasal ölçekte yaşanan bu dönüşüm kentsel iç mekânın örgütlenişini ve mekânsal ayrışma sürecini etkilemektedir. Bu etkileşim, özellikle, konut alanlarının örgütlenmesinde ve ayrışmasında yeni bir yerleşim modeli olarak “güvenlikli siteleri” yaratmaktadır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde 1980 sonrası süreçte, “güvenlikli siteler” kentsel iç mekânın örgütlenmesinde hızla geniş alanları kaplamaya başlamıştır. Güvenlikli siteler, gelişmekte olan Türkiye’nin orta büyüklükteki kenti Malatya’da, 2000 yılı sonrasında küreselleşme sürecinin bir parçası olarak yaşanan ekonomik dönüşüme paralel bir biçimde kentsel iç mekânın örgütlenmesinde yerini almıştır.

Bu çerçevede, araştırmanın konusunu, Malatya Kent’indeki “güvenlikli siteler” oluşturmaktadır. Mekânsal ayrışmada yeni bir boyutu oluşturan güvenlikli siteleri yaratan ekonomik, toplumsal ve siyasal ilişkilerin Malatya örneği üzerinden irdelenmesi ile Malatya’da var olan güvenlikli sitelerin niteliksel çözümlenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Kentsel Mekân, Mekânsal Ayrışma, Toplumsal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler.

Gated Communities As The New Organization Of Urban Interior Space In Globalization Process: A Case Study Of Malatya

ABSTRACT

The concept of globalization is deeply affects and transforms the economic, socio-cultural and political structure in Turkey as well as all over the world. The transformation in the economic, social and political scale affects the organization of urban interior space and the process of the spatial segregation. This interaction creates "gated communities" as a new settlement model for organization and the segregation of residential areas.

In developed capitalist countries in the period after 1980, "gated communities" quickly began to cover large areas in urban interior organization. Gated communities in the Malatya city which is the medium-sized city of the developing Turkey has taken place in the organization of urban interior space as part of the globalization process in parallel with the economic transformation.

In this context, the subject of this research is gated communities in city of Malatya. There are two objective in this research: firstly political, social and economic relations, create gated communities which be a new dimension in spatial segregation, are studied based on case studies from the Malatya city; secondly gated communities in the Malatya city are analysed qualitatively.

Key Words: Globalization, Urban Space, Spatial Segregation, Social Segregation and Gated Communities.

*Arş. Gör, Fırat Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi.

GİRİŞ

Dünyada 1970'lerden itibaren yaşanan küreselleşmeyle ve ekonomik dönüşümlerle birlikte konut alanında yeni bir sürece girildiği görülmüş ve “güvenlikli siteler” konut alanında kendine yerini almaya başlamıştır. Konut sektöründe yaşanan dönüşüm Türkiye’de ise 1980’in ikici yarısından itibaren başta İstanbul olmak üzere büyük kentlerde kısa sürede ivme kazanmıştır. Ancak, görece daha az nüfusa sahip, sanayileşmede yetersiz ve sosyal olanakların kıt olduğu Malatya gibi gelişen kentlerde bu süreç 2000 sonrasında gerçekleşmiştir.

Bu çerçeve de, Türkiye ve özellikle Malatya örneği üzerinden mekânsal ayrışmayı güçlendiren kapalı siteleri ortaya çıkaran nedenleri araştırmak ve tartışmak bu bildirinin temel amacını oluşturmaktadır.

Araştırmada, öncelikle literatür taraması ve okuması yapılmıştır; ardından Malatya kent mekanında konut alanlarına yönelik gözlem tekniği kullanılarak ve yetkili kişilerle görüşmeler yapılarak araştırma konusuna yönelik veriler elde edilmiştir. Son olarak da ulaşılan bilgiler ve elde edilen veriler birlikte değerlendirilmiştir.

Malatya merkez belediye sınırları içindeki, sakinlerine güvenlik hizmeti sunan siteler araştırma alanını oluşturmaktadır. Alan araştırmasında güvenlikli sitelerde görev yapan güvenlik görevlileriyle görüşülmüştür. Bu görüşmelerde, sitelerin mekânsal organizasyonu konusunda ve ilgili sitede çalışan güvenlik görevlileri hakkında bilgiler toplanmıştır.

1. Mekân Kavramı

“Mekân” kavramı, mimarlıkla ilgili olarak zaman-mekân diyalektiği içerisinde ele alınırken; kent planlamasında çevre bilimci kent kuramları çerçevesinde; antropolojide kentin morfolojik incelemesi biçiminde ele alınmaktadır.

Mekânla ilgili literatür incelendiğinde, özellikle 20 yüzyılın ikinci yarısına kadar, “mekân” kavramının mimarlık, antropoloji ve kent planlaması alanında araştırma konusu edildiği görülmektedir. Bu alanlarda, ya “zaman-mekân ilişkisi” ya da matematiksel bir yaklaşımla insan eliyle üretilen yapıtlar üzerine bilimsel yazına katkı yapılmıştır. Yani, “mekân” insan eliyle üretilen yapay bir çevre olarak kabul edilmektedir ve bu yapay çevreyi

planlı bir biçimde inşa ederek toplumsal sorunların çözüme kavuşturulabileceği yaklaşımı benimsenmiştir.

20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren pek çok kent bilimci, “mekân” kavramını salt birkaç planlamacının elinden çıkan yapay çevre olmanın ötesinde, hem toplum tarafından oluşturulan ve dönüştürülen hem de toplumu dönüştüren yapay çevre olarak kabul edilmeye başlanmıştır.

Bu tarihsel gelişim çerçevesinde, mekânın çözümlenmesinde iki farklı temel yaklaşım oluşmuştur. Birinci yaklaşımda, insanların bir araya gelmesinin sonucu olarak kendiliğinden oluşan toplumsal ilişkilerin ve örgütlenmelerin mekânı oluşturduğu ve dönüştürdüğü; ikinci yaklaşımda ise; egemen olan ekonomik üretim biçiminin yaratmış olduğu toplumsal ilişkilerin ve örgütlemelerin mekânı oluşturduğu ve dönüştürdüğü kabul edilmektedir.

Birinci yaklaşımla ilgili olarak, 20. Yüzyılın başından itibaren bir taraftan ABD’de Chicago Okulu’ndaki sosyologlar diğer taraftan İngiltere’de Sir Ebenezer Howard ve Le Corbusier gibi bilim insanları ilk kentsel mekân kuramları geliştirmişlerdir. 1970’lere kadar kent mekânıyla ilgili ilk kuramlar da, kentle ilgili sorunlar bir planlama sorunu olarak ele alınmış ve bu sorunların kent mekânının planlamasıyla giderilebileceği yaklaşımı kabul edilmiştir (Alver, 2009, 147-149).

Birinci yaklaşımın bir temsilcisi olarak kabul edebileceğimiz Heidegger’e göre; “Mekân kendi başına hiçbir şey değildir; mutlak mekân diye bir şey yok. Aristoteles’in bilinen bir önermesinde söylendiği gibi, mekân ancak içerdiği cisimler ve enerjilerle var olur...” (Nalbandoğlu, 2005, 7).

Heidegger “insan-mekân” ilişkisini, birbirinden ayrı “şeyleri” tanımladığını kabul ettiği ve birincisinin var oluşunun, ikincisinin var olabilmesi için ön şart olduğunu vurguladığı “yer” ve “mekân” kavramlarıyla, bir ırmağın iki yakasını birleştiren köprü örneği üzerinden şöyle açıklamıştır: “...Bir ırmağın bir yakasından ötekine çekilen bir köprü, artık onu tasarlayanlar ve inşa’ edenlerden bağımsız bir ‘şey’ olarak aslında gökyüzü ile yeryüzünü, ölümlüler ile kutsal olanları çevresinde toplar [versammelt], bu dörtlüyü biraraya getirir. Bunu gerçekleştirirken de söz konusu biraraya gelişin gerçekleştiği bir ‘yer’i [Der Ort] sağlamış olur. Bunun anlamı şudur: köprü önceden varolan bir yere gelmemekte, tersine o yeri yaratmaktadır. Kendilerince yer tutan tüm şeyler de [Die Dinge] benzer biçimde

mekânların oluşmasına izin verirler. Dahası, Almanca *Raum* sözcüğü de eski anlamıyla yerleşmek ve barınmak üzere temizlenen, serbest kılınan ve böylelikle sınırları da [*Die Grenze; peras*] oluşan yerleri anlatmak için kullanılmıştır. Sınır dedikleri de bir şeyin dışında gidip dayanıp durduğu bir nokta değil, tam tersine birşeyin olagelişinin başladığı çevre çizgisidir [*horismos*]. Mekân dedikleri de işte böyle, sözgelimi bir köprünün yer tutmasıyla oluşur. Bu yüzden mekânların varlığı yerlerin varlığıyla mümkündür; yoksa, genelgeçer kabul gören şablonun öngördüğü soyut bir ‘mekân’dan edinmezler varlıklarını“ (Nalbandoğlu, 2005, 10).

Nalbantoğlu (2005,1)’na göre ise; “‘mekân’ ‘modern zamanlar’a özgü içi boş bir kavramsal kalıp, soyut bir kategori/kavramdır. İnsanlık tarihinin ‘modern’ öncesi ve hele en eski dönemlerinde bu soyutlamanın varlığına pek de gerek duyulmamıştır. Özetle, ‘mekân’ dediğimizde, kabaca Orta Çağların sonunda ortaya çıkmaya başlayan yeni bir dil dünyasında ‘şeyler’in [*Die Dinge*] nesneleşerek, ağırlıkla resim ve sayıların diliyle temsil edilmeye başladığı yakın dönemlerin ürünü bir kategoriden söz etmekteyiz”.

Nalbantoğlu (2005), “**mekân**” kavramını mimarlık, sanat ve kent planlaması alanlarıyla ilgili olarak ele aldığı “Nedir Mekân Dedikleri?” makalesinde, mekân kavramının farklı disiplinlerde farklı anlamlarda kullanılmasını eleştirmiştir. Yazar, bu eleştirisine örnek olarak da; mimarlık pratiklerinin oluşturduğu “yapı mekân”ları, açık “kent mekân”ları ve bireyin “ruhsal iç mekân”ı gibi kullanımlara yer vermiş ve mekân kavramının soyut kullanımına karşı çıkmıştır.

İkinci yaklaşımın temsilcileri olan Manuel Castells, Henri Lefebvre ve David Harvey gibi kent bilimciler ise; 1970’lerin başlarından itibaren, kentsel sorunları bir planlama sorunu olmanın ötesinde kentsel toplumsal bir sorun olarak ele almışlar ve bu sorunu “kent”te egemen olan sermaye birikim süreçleri ile kentteki toplumsal ilişkiler çerçevesinde incelemişlerdir.

Bir coğrafyacı olmasına karşın, ikinci yaklaşımın bir temsilcisi olarak kabul edebileceğimiz David Harvey’e göre ise; ‘mekân; “varlık bilimsel (ontolojik) bir kategori değildir; hem insanı biçimlendiren hem de insan tarafından biçimlendirilen toplumsal bir boyuta sahiptir” (20.Yüzyıl Kenti, 2002, 20). Ayrıca, Harvey, bir taraftan egemen olan üretim biçiminin yapılandığı toplumun mekânı oluşturup, dönüştürdüğünü diğer taraftan da mekânın toplumu etkilediğini belirtmektedir. Yani, Harvey, mekân kavramını çözümlerken,

hem ekonomik ilişkilerin ve örgütlenmelerin şekillendirdiği toplumun mekânı yapılandırdığını kabul etmekte hem de toplum-mekân ilişkisinde karşılıklı etkileşime vurgulayarak toplumun mekânı, mekânında toplumu yeniden ürettiğini kabul etmektedir.

Alver de, mekânı bir mimar ya da planlamacının eseri olmasının ötesinde topluluğun uygulamalarının bir sonucu olarak görmektedir. Alver (2010,11)'e göre; “Mekân, insanın ve toplumun pratik yansımalarından biridir. İnsan ve toplum, belli bir mekânda varlık kazanır, o mekânda oluşur ve dönüşür. İnsanın bir yerle irtibat kurması, bir yere bağlanması bundandır. Mekân bir kimlik unsuru olduğu gibi başlı başına bir değer ve referans alanıdır”.

Aytaç'a (2006, 881) göre de mekân; “... toplumsallığın, politik olanın, kültürel ve düşünsel imgelerin sindiği, vücut bulduğu bir gerçekliğe karşılık gelir. Bu yönüyle nötr bir form değil, aksine, politiktir ve toplumsallığın türlü ifade araçları için işlevsel bir araç durumundadır. Farklı grup, cemaat, topluluk ya da ulusal formlar, doğal olarak tipik mekân tasavvurları ile gözüdürler.”

Foucault ise; *disipliner mekân* kavramına vurgu yapmakta ve *disipliner mekânı* kendi içinde kapalı, dışsal ilişkilerden yalıtılmış, korunmuş bir yer olarak tanımlamaktadır. Eğitimin okullarda, tedavinin hastanelerde, üretimde fabrikalarda yapıldığını belirtmektedir (Acar, 1983, 19).

Yırtıcı, Harvey gibi üretim-toplum-mekân ilişkisine vurgu yapmaktadır. Ancak, Yırtıcı (2009, 6), kapitalist üretimin egemenliğindeki mekân kavramını iki farklı anlayış içinde ele almaktadır. Bunlardan birincisi, “*coğrafi mekân* yani bölgeler arasındaki farklılıklara dayalı bir mekân anlayışı; ikincisi, mimarlık disiplini içinden okunabilecek *fiziksel bir mekân* anlayışıdır.”

Yırtıcı, *coğrafi mekân* kavramlaştırmasını küreselleşmeyle ilişkilendirir. “Kapitalizm kendi zaman ve mekân anlayışını her coğrafyada tekrarlar, o coğrafyayı kendi istekleri doğrultusunda, soyut bir mekân ve zaman anlayışı çerçevesinde tekrar kurar. Bu sayede birbirinden çok farklı coğrafyalar aynı soyut zaman ve mekân anlayışı çerçevesinde birbirlerine bağlanır, tek bir ekonomik sistemin parçası haline gelirler. Bu soyutlama küresel ölçekte işleyen bir ekonominin gerekliliği olarak ortaya çıkar” (Yırtıcı, 2005, 60).

2. Mekânsal Ayrışma

Keleş, ‘mekânsal farklılaşma’ olgusunu, olumsuz bir takım koşulların yarattığına vurgu yapmakta ve kent mekânın örgütlenmesinde istenmeyen bir sonuç olarak kabul etmektedir. Bu çerçevede de, *mekânsal farklılaşmayı* “Belli insan öbeklerinin, yasalara, toplumsal baskılara ya da törelere uyularak, birbirlerinden ayrı yerlerde yaşamaya, yalnızlığa itilmeleri olgusu...” olarak tanımlar (Keleş, 1998, 21).

Alver ise, ‘mekânsal farklılaşma’yı doğal ama yoruma açık bir süreç olarak görmektedir. Yani, Alver (2010, 42)’e göre; “Mekânsal ayrışma, toplumsal yapıdaki farklılıkların, ayrışmaların, tabakalaşmanın, sınıflaşmanın bir göstergesi olarak öne çıkmaktadır. Mekânsal ayrışma, ekonomik, sosyal, kültürel, dini, ideolojik vb. faktörlerle irtibatlıdır. Her faktör ayrı ayrı veya iç içe mekânsal ayrışmayı etkileyebilmekte, mekânsal ayrışmanın oluşumunda etkin bir şekilde yer almaktadır”.

Timms’a göre, ‘toplumsal statü (social rank)’, ‘yaşam tercihleri (style of life)’ ve ‘etnik özellikler (ethnicity)’ ‘mekânsal farklılaşma’nın ana çerçevesini oluşturmaktadır. Bu toplumbilimsel yaklaşım, ‘mekânsal farklılaşma’ olgusunu, indirgemeci bir yaklaşımla yalnızca insanların bireysel tercihlerinin bir sonucu olarak kabul etmektedir. Harvey (2002, 148), ‘mekânsal farklılaşma’yı açıklamaya yönelik bu toplumbilimsel yaklaşımın karmaşık bir görüntü ortaya koyduğunu belirtmekte ve bu karmaşık görünümün, “benzer’ olanı tanımlamanın yanı sıra, insanların birbirlerine yakın yaşadıkları için mi benzer oldukları, yoksa benzer oldukları için mi birbirlerine yakın yaşadıklarını belirlemenin güçlüğünden” kaynaklandığını belirtmektedir.

David Harvey ise, öncelikle ileri kapitalist toplumlarda “toplumsal farklılaşma’yı yaratan güçleri çözümlenmeye yönelmekte; ardından da ‘mekânsal farklılaşma’ ile ‘toplumsal yapı’ arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmaktadır. Yani, “mekânsal farklılaşma” kavramını “toplumsal farklılaşma” kavramıyla ilişkilendirerek açıklamaktadır.

Harvey (2002, 160)’e göre; “Birincil derecede, sermaye ile emek arasındaki iktidar ilişkisine ve daha önceki ya da coğrafi olarak ayrı, fakat bağımlı bir üretim biçimini içinde kurulmuş toplumsal ilişkileri yansıtan tortul etmenlere dayanan; ikincil derecede de kapitalizmin çelişkili ve evrimsel niteliğinin yarattığı ve (a) emeğin bölünmesinin ve uzmanlaşmanın, (b) tüketim kalıplarının ve yaşam biçiminin, (c) yetke (otorite) ilişkilerinin,

(d) ideolojik ve politik bilincin yönlendirilmiş izdüşümlerinin ve (e) devingenlik olanaklarına getirilen engellerin etkilediği” toplumsal ayrışma süreci ‘toplumsal farklılaşma’yı yaratmaktadır.

Harvey, toplumsal yapıyı biçimlendiren birincil, tortul ve türev öğelerin yarattığı toplumsal farklılaşma ile kent olarak adlandırılan yapay çevreyi ilişkilendirmiştir. Böylece, toplumsal yapı ile mekânsal farklılaşma ilişki kurulmuştur. Harvey, “Toplumsal Farklılaşma” ile “Mekânsal Farklılaşma’yı ilişkilendirmek için dört temel varsayım belirlemiştir. Bunlar (2002, 161):

- 1) Mekânsal farklılaşma, kapitalist toplumdaki toplumsal ilişkilerin yeniden üretimi çerçevesinde açıklanmasıdır.
- 2) Mekânsal birimler, komşuluk birimleri, yerel topluluklar, bireylerin değerlerini, beklentilerini, tüketim alışkanlıklarını, pazar donanımlarını bilinç durumlarını önemli ölçüde etkileyecek özel toplumsal etkileşim ortamlarıdır.
- 3) Büyük nüfus yoğunluklarının farklı topluluklara ayrılması, Marksçı anlamda sınıf bilincinin bölünmesine hizmet eder ve bu nedenle sınıf savaşımı yoluyla kapitalizmden sosyalizme dönüşümü güçleştirir, fakat
- 4) Mekânsal farklılaşma modelleri kapitalist toplumdaki çelişkilerin birçoğunu yansıtır ve somutlaştırır; bunları yaratan sürdüren süreçler, sonuç olarak, kararsızlık ve çatışma mekânlarıdır.

“Mekânsal farklılaşmanın bütünsel toplum yapısındaki değişmelerin nedeni olduğunu ya da tam tersini öne sürmek yüzeysel bir yaklaşım olacaktır. İşlevselci bir yaklaşım, daha uygun gibi görünse de uyum ve denge kavramlarının öylesine egemenliği altındadır ki, kapitalist bir toplumun evrimsel niteliği ve karmaşık dinamikleri üzerine yeterince eğilemez” (Harvey, 2002, 148). Yani, Harvey, ‘mekânsal farklılaşma’ kavramını, ne toplumsal yapıdaki değişimin salt bir sonucu ne de salt bir sebebi olarak görmemekte ve mekânsal farklılaşma ile toplumsal yapı arasında karşılıklı etkileşimi gözler önüne sermektedir.

Ercan ise, kapitalist üretim tarzının yaratmış olduğu eğitsizlik temelinde mekânsal farklılaşma olgusunu ele almıştır. Ercan (2009, 152)’a göre; “...Üretenler ve denetleyenler arasındaki ilişkilerinin varlığında, eşitsiz ilişkiye taraf olan kesimlerin farklı sosyal pratikleri

beraberinde farklılaşan mekânların varlığına neden olmuştur. Uzmanlaşma ve işbölümünün artmasına paralel olarak, bir mertebe/sıradüzene dayanan mekânlarla karşılaşırız”.

3. Küreselleşme - Kentsel Mekân İlişkisi

Sanayileşmiş ülkelerde 1970’lerde uygulanmaya başlayan neoliberal politikalar çerçevesinde ivme kazanan küreselleşme süreciyle birlikte, ulus devlet bir taraftan otoritesini uluslararası kuruluşlara devrederken diğer taraftan da yerelleşme taleplerinin etkisiyle yetki ve görevlerinin belli bir kısmını merkezi yönetimin taşra kuruluşlarına, yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına devretmektedir (Kalabalık, 1999, 403). Yani, bir olgu olarak ulus devlet zayıflarken kentler daha da fazla önem kazanmaktadır. Doğal olarak kentlerdeki ilişki ağları ve biçimleri de kent mekânının yapılanması eskisinden daha da karmaşık bir hale gelmektedir.

Lefebvre 70’lerin ortasında bu gelişmeyi şöyle ifade etmiştir: “Kapitalizm kendi iç çelişkilerini bir asırdır çözmeseydi hafifletmeyi başarmış ve ‘büyüme’yi gerçekleştirmişti. Bu durumun maliyetinin ne olduğunu hesaplayamayız, ancak nasıl bir araçla gerçekleştiğini biliyoruz: mekânı işgal ederek ve mekânlar üretmek” ve ekliyor “günümüzde üretimin analizi göstermiştir ki, şeylerin (metallerin) mekânda üretiminden mekânın kendisinin (meta olarak) üretimine geçmiş bulunuyoruz” (Şengül, 2001,14-15).

“Tıpkı 1920’lerde elektrik ve petrolün devreye girmesi ve fordist sektörlerin harekete geçirilmesi gibi. 1980’lerin yeni dinamosu elektronik (ve şimdilerde biyoteknoloji), yeni başat sektörleri de – tekstil ve mobilya gibi prefordist sektörlerin canlanmasının yanı sıra postfordist örgütlenmeye yatkın sektörler olan hizmet, iletişim ve gayrimenkul oldu. Gayrimenkul böylelikle modernleşme tarihinde ilk kez hizmet veya küçük yatırımlar için uğrak olma konumunun ötesine geçiyor ve sermaye hareketinin odak noktalarından biri haline geliyordu” (Bilgin, 2006, 170).

“Küreselleşme dalgası ile yayılan ve yüceltilen ‘yeni yaşam biçimleri’ konut sektöründe hedef kitleyi ‘yeni zenginler’ haline getirmiştir. Bu noktada özel sektör konut yerleşmeleri projeleriyle sürece dâhil olmuş, pazarlama ile yükselişe geçen bireysel talep ve ihtiyaçlar yatırım adına fırsatlar olarak değerlendirilmiştir” (Töre, 2009, 122).

Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye’de 1980 sonrası süreçte ithal-ikameci içe dönük ekonomi modeli terk edilerek ihracatı teşvik eden dışa açık bir ekonomi modeli

benimsenmiş, mal piyasaları dış pazarlara açılmış, ticaret kotalarının koruması altındaki ithalat rejimi serbestleşmiş, döviz kuru yüksek bir devalüasyonu takiben esnekleştirilmiş ve dolaylı teşviklerle birleştirilerek sanayinin ihracata yönlendirilmesinde temel bir araç görevi görmüştür. Ulusal mali piyasaların serbestleşmesi ve dış finans merkezleriyle eklemlenme süreci bu gelişmeleri takip etmiş ve Türk ekonomisi 1990'lı yıllara tamamıyla dışa açık bir ekonomi konumunda girmiştir (Yeldan, 2006: 39; Ataay, 2004: 24).

“Canlı iç pazara dayalı ithal ikameci sanayileşmeden iç talebi kısarak dışa açık ihracatı tevsik eden sanayileşmeye geçilmesi sırasında, devlet sanayi alanlarından yeni işletme kurmayarak, özelleştirme yaparak çekilirken ulaşım, enerji ve iletişim alanlarındaki büyük yatırımlara yönelmiş, bir yandan da toplu konut yatırımları ve kent yönetimlerinin bütçeden aldığı payları artırmış, özel sektör ise turizm, finans ve kentsel arsaya yönelmiştir (Doğan, 2007).

Başbakan Erdoğan 2004 yılı yerel seçimlerinden önce yaptığı bir açıklamasında AKP'nin kent politikalarını yerinden yönetim, yönetişim, katılım, yerel kalkınma, kentsel ve yerel girişimcilik, sosyal belediyecilik ve çağa uygun belediyecilik olarak sıralamıştır (Zaman Gazetesi, 10.03.2004).

“Devlet ile birlikte emlak piyasasının yeni aktörleri, büyük sermayedarlar ve yatırımcılar, güvenli siteleri kentin konut sorununa ve düzensiz gelişimine ‘çağdaş’ bir çözüm olarak sunmakta, özelleştirmeyi ve ulus-aşırılışmayı desteklemekte ve derinleştirmektedir” (Geniş, 2009, 124).

4. Güvenlikli Siteler

Alver (2009) güvenlikli siteleri hem mimari hem de sosyolojik bir olgu olarak görmekte ve “...Kapalı/kapılı, teknoloji ve insan gücünün elverdiği olanaklarla sürekli korunan, dışa radikal bir şekilde kapalı mahaller. Kentin içinde yahut dışında kendine özel bir yapılanması olan, kentsel ayrışmanın bir boyutunu oluşturan, bir anlamda kenti ve kentsel hayatı bölüp parçalayan, kenti ötekileştiren ve kendini merkeze yerleştiren bir zihnin, dünya görüşünün ve hayat tarzının mekân, ev ve mahaldeki iz düşümü” olarak tanımlamaktadır.

Tümer (2008, 54) ise, güvenlikli sitelerin daha çok mimari özelliklerine vurgu yapmakta ve güvenlikli siteleri “...Dışa kapalı konut yerleşmeleri(ni) duvarlar, parmaklıklar

veya bariyerlerle çevrelenmiş, kamuya açık olmayan, güvenlik sistemleriyle korunan, denetimli bir girişe sahip, kendi özel yönetimi tarafından idare edilen yerleşmeler...” olarak tanımlamaktadır.

Töre (2009, 129)’de güvenli siteri “...korunaklı yerleşme alanları, duvarları, kapıları ve güvenlik sistemleri ile yerleşme sakinleri dışında başka kişilerin girişlerinin yasaklandığı ya da kısıtlandırıldığı yerleşmeler olarak tanımlanmıştır.

Literatürde, “güvenlikli siter”, “dışa kapalı konut yerleşimleri”, “kapalı/kapılı yerleşmeler”, “lüks siter”, “korunaklı evler”, “müstahkem mekânlar”, “refah adacıkları” vb adlandırmalar mevcuttur (Alver, 2009; Tümer, 2008, Civelek, 2009,). Ancak, bu araştırmada, Malatya kent örneği incelendiği için bu kentte yaygın olarak kullanılan “güvenlikli site” kavramı kullanılmıştır.

4.1. Dünyada Güvenlikli Siter

Dünya’da ilk dışa kapalı konut yerleşmeleri, yaşanan toplumsal ayrışmanın mekânsal yansıması biçiminde 1950’lerde banliyöleşme eğiliminin bir parçası olarak sanayileşmiş ülkelerde görülmüştür (Tümer, 2008, 55).

“Evrensel bir olgu olan dışa kapalı konut yerleşmeleri, günümüzde özellikle Batı ve Güney Amerika’da planlama ve gelişim açısından çok dikkat çekmekle birlikte, sadece bu kıtada değil, Arjantin, Güney Afrika, Hindistan, İspanya, İngiltere, Fransa, Hollanda, Portekiz, Lübnan, Mısır, Çin gibi her kıtadan birçok ülkede görülmektedir. Genel olarak dünyada, dışa kapalı konut yerleşmeleri birçok benzerlik göstermesine karşın, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki örnekleri arasında birincil oluşum nedenleri, organizasyon biçimleri vb. açıdan çok önemli farklılıklar da gözlenmektedir. Dışa kapalı konut yerleşmelerinin bir ülkede bulunması o ülkenin refah düzeyi ile yakından ilgilidir. Yüksek refah düzeyine sahip olan, ancak devlet etkisinin yetersiz kaldığı ülkelerde özellikle çok sayıda bulunmakta, oluşan gelir farklılıkları ve yüksek suç oranları da, bunu artırıcı yönde etki yapmaktadır. Gelişmekte olan ve tarihlerinde sömürge olan devletlerde -eğer üst gelir grupları yoksa- daha az bulunmaktadır” (Tümer, 2008, 56).

Ayrıca, “Arjantin, Lübnan gibi kamusal kaynakların yeterli olmadığı, kentleşmenin genellikle kamusal kent planlarının uygulanması yerine kaotik bir biçimde geliştiği ülkelerde, dışa kapalı konut yerleşmeleri toplumun belli sınıflarının özel istekleri sonucunda

oluşmaktadır. Çin, Rusya gibi tarihi süreç içinde komünist rejimlerin etkili olduğu ülkelerdeki mevcut sınıfsal ayrımların yeni bir formu olarak yorumlanmaktadır. Güney Afrika, Hollanda, Brezilya, Arjantin, Meksika gibi ülkelerde bu yerleşmelerin tercih edilmesindeki temel neden, güvenlik sağlama isteğidir. Avusturya ve İngiltere’de dışa kapalı konut yerleşmelerinin oluşturulmasındaki temel neden prestij sağlama, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda’da ise yüksek yaşam standartlarına ulaşabilme isteğidir” (Tümer, 2008, 56).

“Mesken yerleşmeleri de artık ikamet işlevi ve onun birinci dereceden uzantısı olan işlevlerle sınırlı olmaktan çıkıp, yüzme havuzları, kulüp ve lokantalar, *fitness center*’ları, yürüyüş parkurları, çocuk yuvaları vs. ile kendilerine yeterli ve gerçekten de kapalı dünyalar haline geliyorlar. Dolayısıyla sıkça dile getirilen (emniyet istatistiklerince pek de doğrulanmayan) güvenlik taleplerini karşılamaktan önce, kendi içine kapalılığın ve kendine yeterliliğin göstergesi olarak işlev görüyor kapıları...” (Bilgin, 2006, 175).

“Konut piyasasında kapalı site arzı, bir ayrıcalıklar dünyası yaratıldığı argümanına dayanmaktadır. Bu ayrıcalık, bazen konum dolayısıyla manzara, bazen ismi de eskilerden devşirilen bir mahalle pırıltısı olmakta, ama ayrıcalıklı ve ayrılmış hayatı simgeleyen kapalı sitelerin en alt düzeyde olanından en erişilmez kesimi temsil edenine kadar hepsinin ortak noktası, güvenliği sağlaması olarak belirtilmektedir. Bu ayrıcalık dünyasının en alt basamaklarını güvenlik, otopark, yeşil alan ve spor alanları oluşturmaktadır” (Öncü, 1999)

Kapalı sitelerde yer seçenlere bakıldığında, özellikle servis ve finans sektöründe çalışan; orta ve üst gelir grubundan eğitilmiş ailelerin bu konutları tercih ettikleri görülmektedir. Bu siteler aile yaşamına odaklı olarak tasarlanmakta, kişisel gelişim ve yeniden üretim süreçlerine yönelik olarak barındırdıkları aktivitelerin, aile yaşamı ile örtüşmesine dikkat edilmektedir. Aile yaşamı ile özdeşleştirilen banliyö yaşamı gibi, bu siteler de hem kişisel alan hem de grup etkinlikleri açısından farklı ihtiyaçları karşılayacak biçimde tasarlanırken, özellikle çocuk bakımı ve gelişimi ile ilgili donatılara da yer vermektedir (Firidin Özgür, 2006, 82).

Güvenlikli sitelerde, “Yer seçimi arazi değeri olarak ele alındığında (projenin fizibilitesiyle bağlantılı olarak) yatırım kararlarını etkileyen bir faktördür”; ayrıca “Kent merkezinden uzakta yer seçen projelerde de belirleyici faktörlerden birinin ulaşım olduğunu söylemek mümkündür. Genel olarak korunaklı konut alanlarının ana akslara yakın yerlerde konumlandığı görülmektedir. Ulaşım ağlarından uzak mekânlarda yer seçen projelerde de

ulaşım bağlantılarını güçlendirmek ya da yeni bağlantılar geliştirmek önem kazanmaktadır” (Töre, 2009, 124-125).

Bu sitelerde, “... ‘içeride’ olmaya hak kazanan kişiler ise yalnızca orada bulunan konut için gereken bedeli ödeyebilenlerdir. Bu bedeli ödeyemeyenler bir kapalı sitenin sokaklarında dolaşamazlar” (Firidin Özgür, 2006, 84). Ayrıca, kapalı sitelerdeki ev sahipleri, evlerini iyi bir yatırım olarak görmekte ve mülk değerlerini koruma kaygısı ile hareket etmektedir (Firidin Özgür, 2006, 93).

4.2. Türkiye’de Güvenlikli Siteler

Türkiye’de, “1980’li yıllarda yaşanan ekonomik değişim ve küreselleşmenin etkisiyle gelişen tüketim kültürüyle birlikte, dışa kapalı konut yerleşmeleri öncelikle kentleşme problemlerinin ve küresel süreçlerin ilk yaşandığı kent olan İstanbul’da, daha sonra da özellikle göç alan diğer büyük kentlerde oluşmaya başlamıştır. Bursa da, İstanbul’a fiziksel ve sosyo-ekonomik yakınlığı nedeniyle, Türkiye’deki dışa kapalı konut yerleşmelerinin ortaya ilk çıktığı kentlerden birisidir... 1985’lerden sonra bu tip müstakil konut yerleşmelerinin hızla arttığı görülmektedir. 1995’lerden itibaren ise, çok katlı bloklardan oluşan dışa kapalı konut yerleşmeleri inşa edilmeye başlamıştır” (Tümer, 2008, 56).

2005’te İstanbul’da 650’den fazla güvenlikli sitenin olduğu 150’den fazlasının ise inşaatının devam ettiği tahmin edilmektedir (Perouse, 2005, 93).

Bu dönüşüm sürecinde, Türkiye’de “...kentleşme süreçlerine damgasını vuran, *farklılaşma* ya da *çeşitlenme* ile ortaya çıkan *ayrışma* eğilimleridir. Bir uçta, kentin çeperinde eskisinden çok farklı yöntemlerle ve ilişkilerle var kalmaya çalışan ve bu uğurda daha önceden yapmayı tasavvur bile edemeyeceği çok şeyi yapmaya hazır kent yoksulları; arada bir yerde kooperatifler yoluyla kentteki paylaşım kavgasına katılan ve kent çeperindeki geniş arazilere göz diken orta sınıflar ve diğer uçta, kentin en prestijli alanlarında ‘kapattığı’ arazilerde özel güvenlik sistemleri ile korunan yüksek duvarların ardında yaşayan ve artık değil terk ettiği kente, topluma bile dönüp bakmayan üst sınıflar” (Işık, 2003, 128).

5. Malatya’da Güvenlikli Siteler

Malatya’da güvenlikli kentlerin gelişmeye başladığı 2000 yılı sonrasına kadar, kent merkezi üst ve orta gelir grubuna ait konut alanlarının bulunduğu mekândı. Özellikle’de

Kanalboyu ve Valikonağı üst gelir grubunun ikamet ettiği mekânlardı ve ana cadde boyunca konut fiyatları ve donanımı yüksekti. Ancak bu mekânlarda gelir gruplarının yaşam alanları arasında keskin ayrımlar söz konusu değildi. Yani Kanalboyu'ndan ara bir sokağa girdiğiniz de daha alt gelir grubunun ikamet ettiği apartman ya da müstakil konutlar bulunmaktaydı. Ayrıca, Kanalboyunu'da içine alan Derme Mahallesi ile Malatya'yı güneyden çevreleyen gecekondulardan oluşan Yamaç Mahallesi iç içe geçmiştir (Aktaş Polat, 2006, 36-40).

Küreselleşme sürecinin etkisiyle 2000 sonrasında Malatya kentsel mekânında hem kentin konut piyasasında hem de konut haritasında önemli dönüşümler gerçekleşmiştir. Bu dönüşümde bir taraftan konut seçenekleri çeşitlenmeye; diğer taraftan da ulusal ve yerel siyasal karar alıcıların öncülüğünde kamusal inşaat kurumlarının ve özel inşaat firmalarının yatırımlarıyla orta ve üst gelir grupları için yeni konutlar ve konut alanları üretilmeye başlanmıştır.

TOKİ, Malatya Beydağı 2. Etap 1. Bölge (616 alt gelir-314 orta gelir), Malatya Beydağı 2.Etap 2.Bölge (612) ve Malatya Beydağı Yapraklı 1. Bölge (852) projeleriyle Beydağı'nda 2394 alt ve orta gelir grubu için konut yapımını tamamlamıştır (www.toki.gov.tr, 27.03.2012.). Ayrıca Malatya Belediyesi'nde yapılan görüşmelerde şehir planlamacılarından alınan bilgiye göre; TOKİ ve Malatya Belediyesi ile ortaklaşa hazırlanan kentsel dönüşüm projesi çerçevesinde Fırat, Yamaç, Beydağı ve Hasanvarol Mahalleri'ni içine alan 220 hektarlık gecekondulu bölge kentsel dönüşüm kapsamına alınmıştır ve bu bölgede çok katlı binaların yapımı planlanmaktadır. Böylece, 13 bin üzerindeki konut ve gecekondulu yapılar 4 bini aşkın konut yapılması öngörülmektedir.

TOKİ'nin etkin olarak rol almadığı konut üretim mekânlarında ise ulusal ve yerel siyasal karar alıcılar, sermayeyi elinde tutan girişimcilerin konut sektörüne yatırım yapmasını teşvik etmektedir. Ulusal ölçekte finans sektörüyle ilgili düzenlemelere gidilerek bankalardan konut kredisinin kullanımının önü açılmıştır.

Malatya'da karayolları tarafından Kuzey Çevre Yolu'nu Güney Çevre Yolu'na bağlayan Fahri Kayahan Bulvarı yapılmıştır. Malatya Belediyesi ise bu bulvar çevresinde konut yapımına açılan alanlara altyapı götürmekte ve parselasyonunu gerçekleştirmektedir. 1.12.2006 tarihli ve 182 sayılı Malatya Belediyesi meclis kararıyla uygulanan "Karakavak-Tecde Bölgesi Revizyon İmar Planı"na göre; Fahri Kayahan Bulvarı boyunca minimum parsel büyüklüğü 1800 m² olarak belirlenmiştir; parselin 1,5 katı yapı izni verilmektedir ve konut

parsellerinin en az % 35'i kadar bir alan hiçbir yapay malzeme kullanılmadan doğal toprak örtüsü olarak bırakılması kabul edilmiştir.

Belediye bu düzenlemeyle, parsellerin küçülmesinin önüne geçmeyi ve parsellerin yatay olarak değil dikey olarak konutlaşmasını sağlamayı hedeflemektedir. Çünkü parsellerin küçülmesi durumunda her bir parsel için ayrı sınırlar oluşturulacak, daha az katlı binalar yapılmak zorunda kalınacak ve her bina için ayrı ayrı asansör ve merdiven boşluğu konulacaktır. Bunlarda hem toplam maliyeti arttıracak hem de yeşil alan olarak kullanılabilecek yerlerin konut yapımı için ayrılmasına neden olacaktır. Yani belediye güvenli siteleri yapımını teşvik etmektedir. Bu teşvike paralel olarak üst ve orta gelir grubunun yeni konutlara ve konut alanlarına yönelmesi özellikle Fahri Kayahan Bulvarı boyunca güvenli sitelerin oluşmasına neden olmaktadır.

Alan taraması sonucunda Malaya kent merkezinde 57 güvenli site tespit edilmiştir. 30 güvenli sitenin ise inşaatı devam etmekte olup, büyük bir yoğunluğunun 2012 yaz sonuna bitirilecek durumdadır. Güvenli sitelerin Fahri Kayahan Bulvarı¹ boyunca konuşlanmıştır. Yapımı devam edenlerin 26'sı ise Fahri Kayahan Bulvarı'nda yeni açılması planlanan bağlantı yolu² üzerinde inşa edilmektedir. Alan araştırması sırasında güvenli sitelerin ana arterler boyunca inşa edildiği görülmüştür. Ana arterden içe doğru gidildikçe güvenli siteler ve binaların kat sayısı azalmaktadır.

Araştırmada, 57 güvenli sitede toplam 98 güvenlik görevlisinin çalıştığı tespit edilmiştir. Valiliğe güvenlik görevlisi istihdam izni için başvuran site sayısı ise 31'dir. Malatya Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü Özel Güvenlik Şubesi'nin 2012 yılı verilerine göre, bu 31 siteye 66 güvenlik görevlisi çalıştırılması için izin verilmiştir. Siteler güvenlik hizmeti için gerekli olan personelin 58'ini özel güvenlik şirketinden temin ederken 8'ini kendi olanaklarıyla istihdam etmişlerdir. Malatya'da 5188 sayılı Özel Güvenlik Yasası kapsamına giren ancak özel güvenlik personeli istihdam etmeyen 2 site bulunmaktadır. Bu verilerden anlaşıldığı üzere 24 güvenli sitede güvenlik hizmeti veren personel ilgili yasa kapsamında güvenlik görevlisi olarak kabul edilmemektedir. Alan araştırmasında elde edilen bilgilere göre bu siteler kapıcı ve bahçıvan olarak istihdam ettikleri personeli danışman adı altında site güvenliğinin temininde kullanmaktadırlar. Ayrıca, bu sitelerin herhangi bir sosyal güvenlik

¹ Turgut Özal Mah, Özalper Mah, Samanlı Mah., Tecde Mah, Çilesiz Mah. ve Karakavak Mah. Fahri Kayahan Bulvarı'na çevreliyor.

² Bu bağlantı yoluyla (3. Cadde) Fahri Kayahan Bulvarı, Kuzey Çevre Yolu'nu Tecde yoluna bağlayacak 50 metre genişliğinde, 3 bin 300 metre uzunluğundaki yola bağlanacaktır (www.flashabermalatya.com).

sisteminden emekli olmuş kişileri istihdam etmeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu tercihin temelinde, çalıştırılan personel için sigorta primi ödememe isteği yatmaktadır.

Malatya Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü Özel Güvenlik Şubesi'nin 2012 yılı verilerine göre; 2010 yılında toplam 286 kurumda 1064 özel güvenlik görevlisi, 2011 yılında ise toplam 325 kurumda 1127 özel güvenlik görevlisi istihdam edilmiştir. Malatya menşeli özel güvenlik hizmeti sunan şirket sayısı 9'dur. Güvenlik hizmeti veren dış menşeli şirket sayısı ise 25'tir. Malatya'daki güvenli siteler ise yalnızca Malatya kökenli şirketler hizmet vermektedir. Bunun ana nedeni ise sitelerdeki kar marjı özellikle Ankara ve İstanbul kökenli sermayesi güçlü şirketler için karlı görülmemesidir. Malatya'da güvenlik hizmeti sunulan kurumlar içinde "sitelerin" oranı yalnızca % 9'dur. Ancak, güvenlik talep eden sitelerin sayısı hızla artmaktadır. Sermaye yapısı güçlü dış menşeli şirketler bu alanı karlı görmeye başlarsa yerli güvenlik firmalarının görece daha güçlü güvenlik firmalarıyla rekabet edebilmeleri mümkün değildir.

Güvenlikli sitelerin 4'üne 2000 öncesinde, 7'sine 2000-2005 yılları arasında, 23'üne 2005-2010 yılları arasında ve 24'ünde 2010 sonrasında oturmaya³ başlanmıştır. Yapılan araştırmada, güvenli sitelerdeki konut fiyatlarının sitede içinde sunulan olanaklara paralel olarak arttığı görülmüştür ve bu sitelerdeki konutların satışı giderek artmaktadır. Bankalar tarafından sunulan uygun konut kredileri de süreci desteklemektedir. Konut sektöründe yaşanan bu gelişme müteahhitlerde ciddi bir sermaye birikimi yaratmaktadır. Sermayedarın elinde biriken bu kapital sanayi üretimine aktararak kent ekonomisinin sürdürülebilirliği desteklenmelidir.

Malatya kent mekânında 3 villalardan oluşan site mevcuttur. Yeşiltepe Sitesi (27 villa) Topsöğüt Belde Belediyesi'ne bağlı, Yıldıztepe Sitesi (67 villa) Orduzu Belde Belediyesi'ne bağlı ve Villa Kent Sitesi (38 villa) Malatya Merkez Belediyesi'ne bağlıdır. Bu üç sitenin de 1990'larda inşaatına başlanmış ancak 2000'in başında oturma gerçekleşmiştir.

"Karakavak-Tecde Bölgesi Revizyon İmar Planı"na göre; belediye otopark ihtiyacının parsel içinde karşılanması zorunlu hale getirmiştir. Böylece belediye var olan konut mekânlarında büyük bir sorun olan otopark konusunu yeni bir kentsel mekân örgütlenmesi

³ Konut sektöründe inşaatın başlama ve bitiş süresi arasındaki süreçte çeşitli nedenlerle (ekonomik nedenler, müteahhit-arsa sahibi arasındaki anlaşmazlıklar vb) farklılıklar olduğu için sitelerde oturmaya başlanılan tarihler temel alınmıştır.

olan güvenli sitelerde çözmeyi yöneldiği gözlemlenmiştir. Araştırma alanında, 7 site kapalı otoparka, 29 site açık otoparka, 16 site hem açık hem de kapalı otoparka sahiptir. 2000 öncesi yapılan 5 site ise otoparka sahip değildir.

Ayrıca, belediye yeşil alanların düzenlenmesi ve bakımı ile ilgili sorumluluklarının bir kısmını sitelere devretmektedir. Yani, site sınırı içindeki yeşil alanın bakımından site sakinleri sorumlu tutulmuştur. Yapılan alan araştırmasında da tespit edilen tüm sitelerde kapıcı olarak istihdam edilen kapıcıların aynı zamanda sitenin bahçıvanlığını da yaptığı gözlemlenmiştir. Ancak, yapılan alan araştırmasında site bahçelerinin sulanmasında, özellikle de 2008 sonrası yapılan sitelerde, içme suyunun kullanıldığı tespit edilmiştir. Bitirileceği öngörülen siteler hesaba katıldığında yaz mevsimlerinde içme suyu sıkıntısı yaşanacağı görülmektedir. 2010 sonrası yapılan sitelerin 12-13 kat olduğu dikkate alınmalıdır.

SONUÇ

1980 sonrasında küreselleşme süreci hız kazanmasıyla birlikte; Türkiye’de sanayiye öncelik veren devletçi ve ithal ikameci politikaların yerini dışa açık gelişme modeli almıştır. Yaşanan bu küreselleşme sürecinde kentler ise; yaşanan ekonomik dönüşümün ana mekânları olmuştur. Türkiye’de kentlerdeki nüfus hızla artmış ve kentleşme oranları yükselmiştir.

Küreselleşmeyle yaşanan ekonomik, siyasal ve kültürel dönüşüm mekânsal ölçekte kentin örgütlenişini de dönüştürmekte ve yeni konut organizasyonları yaratmaktadır. Bu yeni kentsel mekân organizasyonu ise “güvenlikli siteler” biçimde vücut bulmaktadır. Malatya’da güvenli sitelerin bir olgu olarak kentsel mekânda yerini alması ise; küreselleşmenin etkilerinin daha yoğun olarak hissedilmeye başladığı 2000 sonrasıdır.

Yani, küreselleşme bir taraftan ekonomide liberalizasyonu sağlayarak ve devletin etkinlik alanını daraltarak kentlerde yeni hizmet sektörleri yaratıp yerel için iş olanakları sağlarken, diğer taraftan sermayenin mekânsal devinimini artırarak büyük şirketler karşısında yerel firmaları güçsüz ve rekabet edemez kılmaktadır. Bu süreçte özellikle yerel siyasal karar alıcıların yerelin lehine gerekli durumlarda sürece yönlendirmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, Erhan; Mehmet Adam, (1983) “Herşeyin Zamanı ve Yeri...: İşyeri/Konut Ayırımının Bütünlüğü”, **Mimarlık**, Sayı: 190, s. 22-30.
- Aktaş Polat, Yeliz (2006) **Malatya Kenti’nde Birbirine Komşu İki Mahallenin Yaşayış Biçimlerinin Karşılaştırılması**, Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alver, Köksal, (2009) “Ütopya: Mekân ve Kentin İdeal Formu”, **Sosyoloji Dergisi**, S: 18, ss. 139-153.
- Alver, Köksal, (2009) “Türkiye’de Güvenlikli Sitelerin Kısa Tarihi”, **Mostar**, Eylül, Sayı: 55, ss.
- Alver, Köksal, (2010) **Siteril Hayatlar: Kentte Mekânsal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler**, Ankara: Hece Yayınevi, Yayın No: 178, 2. Basım.
- Ataay, Faruk, (2004) “Türkiye’de Kentsel ve Bölgesel Gelişme Dinamikleri”, **Kent ve Politika**, edit. Muharrem Güneş, Ankara: Detay Yayıncılık, ss.5-63.
- Aytaç, Ömer, (2006) “Mekân(ın) Sosyolojisi: Toplumsalın Yeniden Kuruluşu”, **Sosyoloji ve Coğrafya**, haz. Ertan Eğribel ve Ufuk Özcan, İstanbul: Kızılelma Yayıncılık.
- Bilgin, İhsan, (2006) “Kent Üretimini ve Kamu Yaşamının Örgütlenmesinde Güncel Eğilimler”, **Toplum ve Bilim**, S:105, ss. 166-178.
- Civelek, Yusuf ve Tülin Vural Arslan, (2009) “Güvenlikli Siteler: İdeal kent miti gerçekte ne vaad ediyor”, **Mostar**, Eylül, S: 55,
- Ercan, Fuat, (2009) **Tolumlar ve Ekonomiler**, İstanbul: Bağlam Yayınları, 5. Basım.
- Erdoğan, Recep Tayyip (2004) **Zaman Gazetesi**, 10.03.2004
- Firidin Özgür, Ebru, (2006) “Sosyal ve Mekânsal Ayrışma Çerçevesinde Yeni Konutlaşma Eğilimleri: Kapalı Siteler: İstanbul, Çekmeköy Örneği”, **Planlama**, 79-95.

Geniş, Şerife, (2009) “Neo-liberal Kentleşmenin Mekânda Yansımaları: İstanbul’da Güvenlikli Siteler”, **Toplum ve Bilim**, S: 116, ss. 121-157.

Harvey, David, (2002) “Sınıfsal Yapı ve Mekânsal Farklılaşma Kuramı”, **20. Yüzyıl Kenti**, der. ve çev. Bülent Duru ve Ayten Alkan, Ankara: İmge Kitabevi, ss. 147-173.

Işık, Oğuz ve Pınarcıoğlu, Melih M. (2002) **Nöbetleşe Yoksulluk: Gecekondulaşma ve Kent Yoksulları: Sultanbeyli Örneği**, İstanbul: İletişim Yayınları, 3. Baskı.

Karakavak-Tecde Bölgesi Revizyon İmar Planı, Sayı:182, Tarih: 1.12.2006.

Keleş, Ruşen, (1998) **Kentbilim Terimleri Sözlüğü**, İstanbul: İmge Kitabevi.

Kurtuluş, Hatice, (2011) “Gated Communities as a Representation of New Upper and Middle Classes in Istanbul”, **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı: 44, Mart, ss.49-65.

Nalbantoğlu, Hasan Ünal (2005) “Nedir Mekân Dedikleri?”, III. Disiplinlerarası Mimarlık-Felsefe Toplantısı, İstanbul, İndirilme Tarihi: 06.04.2011, <http://www.metu.edu.tr/~hun/articles/Turk/NedirMekan.doc>.

“Malatya'ya Yeni Büyük Bulvar Açılıyor”, **Malatya Flaş Haber**, İndirilme Tarihi: 02.01.2012, www.flashbermalatya.com.

Öktem, Binnur, (2011) “İstanbulda Neoliberal Kentleşme Modelinin Sosyo-Mekânsal İz Düşümü”, **Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Mart, Sayı: 44, ss. 23-40.

Öncü, A. (1999), “‘İdealinizdeki Ev’ Mitolojisi Kültürel Sınırları Aşarak İstanbul’a Ulaştı”, **Birikim**, Temmuz, Sayı: 123, ss. 26-34.

Özkan Töre, Evrim ve Senem Kozaman Som, (2009) “Sosyo-Mekânsal Ayrışmada Korunaklı Konut Yerleşmeleri: İstanbul Örneği”, **Megaron Journal**, Cilt Vol. 4, Sayı No. 3, ss. 121-129, www.megaronjournal.com.

Perouse, J.F. ve Danış, D. (2005), “Zenginliğin Mekânda Yeni Yansımaları: İstanbul’da Güvenlikli Siteler”, **Toplum ve Bilim**, Sayı: 104, ss. 92-123.

Stiglitz, Joseph E. (2004), **Küreselleşme Büyük Hayal Kırıklığı**, çev. Arzu Taşçıoğlu ve Deniz Vural, İstanbul: Plan B Yayıncılık, Basım.

Şengül, H. Tarık, (2001) “Sınıf Mücadelesi ve Kent Mekânı”, **Praksis**, Sayı: 2, Bahar, ss. 9-31.

Tümer, H. Özge ve Neslihan Dostoğlu, (2008) Bursa’da Dışa Kapalı Konut Yerleşmelerinin Oluşum Süreci ve Sınıflandırılması, **Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi**, Cilt 13, Sayı 2, ss.53-68.

Yeldan, Erinç, (2006) **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi: Bölüşüm, Birikim ve Büyüme**, İstanbul: İletişim Yayınları, 12. Baskı.

Yırtıcı, Hakkı, (2009) **Çağdaş Kapitalizmin Mekânsal Örgütlenmesi**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınlar.

www.toki.gov.tr (illere göre toki uygulamaları), İndirilme Tarihi: 27.03.2012.

5188 Sayılı Özel Güvenlik Yasası, Resmi Gazete Numarası ve Tarihi: 25504 ve 26.06.2004.